

Česká zemědělská univerzita v Praze

**Provozně ekonomická fakulta
Katedra práva**

TEZE K DIPLOMOVÉ PRÁCI

ZÁKON O KONKURSU A VYROVNÁNÍ

Autor diplomové práce: Kateřina Hrdličková

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Ing. Jan Lang CSc.

ÚVOD

V tržním hospodářství plní zákon o konkursu a vyrovnání velmi důležitou roli. Zajišťuje ochranu majetkových práv obchodních partnerů vůči každému podnikatelskému subjektu. Konkurs je považován za skutečně poslední možnost uspořádání nepříznivých finančních a hospodářských vztahů. Zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, reaguje na kritickou situaci vyvolanou úpadkem dlužníka. Jedná se o soudní řízení konkursní nebo vyrovnací, které vede k uspořádání majetkových poměrů subjektů.

Prohlášení konkursu je mezním řešením kritické hospodářské situace, při které ztrácí konkrétní podnikatelský subjekt, věřitelé a celá společnost. Při řešení úpadku dlužníka se řeší to, aby ekonomické ztráty byly rozděleny spravedlivě a rovnoměrně mezi věřitele.

Moderní konkursní právo samozřejmě myslí na to, aby byly uspokojeny nároky věřitelů, ale na prvním místě má zachránit podnik. Když se podaří zachránit podnik, je větší naděje, že budou uspokojeny nároky věřitelů. Ovšem celá koncepce včetně novel se stejně neustále zabývá tím, jak lépe uspokojit nároky věřitelů, ale výsledek zpravidla je, že podnik přestane fungovat.

Situace podniků se zhoršuje, počet konkursů tomu však neodpovídá. Důvodem je zdlouhavost realizační fáze konkursů. Z celkového počtu podaných návrhů na konkurs a vyrovnání jich bylo vyřízeno jen něco málo přes polovinu a soudem prohlášených konkursů byla necelá třetina. Konkursy se převážně týkají malých a středních firem.

Cílem diplomové práce je podat ucelený přehled o právní úpravě konkursu a vyrovnání za pomoci dostupné literatury a uvedení praktického příkladu konkursu.

PRÁVNÍ ÚPRAVA ZÁKONA

Zákon o konkursu a vyrovnání (ZKV) se používá k uspořádání majetkových poměrů dlužníka, který se dostal do úpadku. Uspořádáním majetkových poměrů dlužníka se rozumí zejména vypořádání nároků věřitelů dlužníka z jeho majetku. Jde v zásadě o rozdělení výtěžku ze zpeněžení konkursní podstaty mezi jeho věřitele bez ohledu na další ekonomickou existenci dlužníka. Ke konkursnímu a vyrovnacímu

řízení jsou v prvním stupni příslušné krajské soudy. Cílem konkursu a vyrovnání je poměrné uspokojení věřitelů z majetku tvořícího konkursní podstatu.

Konkursem se nazývá uspořádání majetkových poměrů dlužníka, zejména vypořádání nároků věřitelů. Konkurs představuje výrazný zásah do oprávnění dlužníka disponovat se svým majetkem. Úplným zpeněžením majetku správcem konkursní podstaty a rozdělením výtěžku mezi věřitele je ekonomický subjekt zlikvidován. Podstatnou nevýhodou pro dlužníka je skutečnost, že jeho neuspokojené části závazků nezanikají. Získá-li dlužník po ukončení konkursu další majetek, mohou se věřitelé domáhat splacení těch částí pohledávek, které nebyly v konkursu uspokojeny. Ekonomický subjekt je po skončení konkursu zrušen.

Účastníkem konkursního řízení je dlužník a věřitelé, kteří uplatňují své nároky přihlášením svých pohledávek u soudu. V okamžiku prohlášení konkursu se dlužník mění v úpadce.

Konkursní řízení lze zahájit pouze na návrh, který je oprávněn podat dlužník nebo kterýkoli z jeho věřitelů. Navrhovatel může vzít svůj návrh zpět až do prohlášení konkursu. Po doručení návrhu na prohlášení konkursu je dlužník povinen zdržet se jednání, které by mohlo směřovat ke zmenšení majetku s výjimkou běžné obchodní činnosti. Navrhovatel je povinen zaplatit zálohu na náklady konkursu až do částky 50 000 Kč.

K překonání úpadku dlužníka slouží ochranná lhůta, kterou lze povolit za splnění přísných podmínek. Soud ochrannou lhůtu povolí, pokud lze důvodně očekávat zlepšení ekonomické situace dlužníka. Povolit ochrannou lhůtu má smysl při úpadku dlužníka ve formě insolvence a ne při předlužení. Ochranná lhůta trvá tři měsíce. Po tuto dobu nemohou věřitelé vymáhat uspokojení svých pohledávek.

Celý majetek dlužníka, který mu patřil v den prohlášení konkursu a který získal během konkursu, tvoří konkursní podstatu. Konkursní podstata vzniká prohlášením konkursu. Sepisuje jí správce konkursní podstaty za použití dlužníkova seznamu majetku. Správce konkursní podstaty se vybírá ze seznamu správců, který vede konkursní soud. Správce dohlíží na to, aby nebyl krácen majetek podniku a tím poškozování věřitelé.

Soud prohlásí konkurs, jestliže je dlužník v úpadku. Soud zamítne návrh na prohlášení konkursu, pokud majetek dlužníka nepostačuje k úhradě nákladů

konkursu. Prohlášením konkursu ztrácí úpadce oprávnění nakládat s majetkem, který podléhá konkursu. Úpadce nesmí majetek zcizovat nebo zatěžovat právními úkony, kterými snižuje hodnotu majetku. Zůstává vlastníkem majetku, ale disponovat s ním může pouze správce konkursní podstaty.

Věřitelé přihlašují u konkursního soudu své pohledávky do 30 dnů ode dne prohlášení konkursu. Rozlišují se pohledávky oddělených věřitelů, pohledávky I. třídy (pohledávky úpadcových zaměstnanců z pracovně právních vztahů vzniklé poslední tři roky před prohlášením konkursu) a pohledávky II. třídy (ostatní pohledávky).

Jediný způsob, jak může správce konkursní podstaty získat peněžní prostředky k uspokojení konkursních věřitelů je zpeněžení. Majetek úpadce lze zpeněžit veřejnou dražbou, prodejem mimo dražbu, soudním výkonem rozhodnutí nebo prodejem podniku jedinou smlouvou. V závěru prodeje majetku z konkursní podstaty správce sestaví konečnou zprávu. Po schválení konečné zprávy a vyúčtování odměny a výdajů správce předloží správce soudu návrh na rozvrh.

Odděleným věřitelům je umožněno, aby jejich zajištěné pohledávky byly uspokojeny ze zpeněžení již během konkursu bez nutnosti čekat na rozvrh. Oddělení věřitelé se uspokojují do 70 % výtěžku zpeněžení na ně připadajícího a zbytek může být uspokojen v rozvrhu. Z rozvrhu se nejprve uspokojí dosud nezaplacené pohledávky za podstatou a pracovní nároky. Po plném uspokojení těchto pohledávek, se uspokojují pohledávky podle zařazení do tříd. Na pohledávky první třídy připadá 30 % a na pohledávky druhé třídy 70 %. Nebudou-li v některé třídě vyčerpány všechny prostředky připadající na uspokojení do ní patřících pohledávek, přesunou se tyto prostředky na bezprostředně následující třídu. Pokud nelze plně uspokojit všechny pohledávky patřící do téže třídy, uspokojí se tyto pohledávky poměrně. Neuspokojené pohledávky nebo jejich části z první třídy se uspokojují ve druhé třídě.

Jednou z možností jak se vyrovnat s konkursními věřiteli a odvrátit tak nepříznivý dopad zrušení konkursu v podobě zamezení dalšího podnikání a následnému výmazu z obchodního rejstříku u právnických osob je **nucené vyrovnání**. Po ukončení konkursu nuceným vyrovnáním může podnikatel pokračovat ve své podnikatelské činnosti. Do dalšího podnikání vstupuje dlužník bez

svých závazků, které přesahují rámec plnění, ke kterému se zavázal nuceným vyrovnáním.

Návrh na nucené vyrovnání může podat úpadce, pokud ještě nedošlo k vydání rozvrhového usnesení. Jedná se o návrh dohody úpadce s věřiteli o tom, jak a dokdy úpadce uspokojí jednotlivé pohledávky konkursních věřitelů. Při jednání podá správce potřebné informace o stavu úpadcova majetku a o tom, jaký výsledek lze očekávat, kdyby byl konkurs doveden do konce. Pro potvrzení nuceného vyrovnání je třeba souhlas většiny konkursních věřitelů, kteří jsou na jednání přítomni nebo zastoupeni.

Vyrovnání představuje určitou alternativu řešení situace dlužníka, který je v úpadku. Je výhodnější jak pro věřitele, tak pro dlužníka. Po dobu vyrovnacího řízení omezuje dlužníka ve vztahu k majetku. Jedinou osobou oprávněnou podat návrh na vyrovnání je dlužník. Splnil-li dlužník své povinnosti vyrovnání úplně a včas, zaniká mu povinnost splnit věřitelům část závazku, kterou nemusel vyplatit podle obsahu vyrovnání. Dlužník pokračuje ve své činnosti bez svých závazků. Věřitelé mají jistotu, že dostanou určité procento svých pohledávek. Ne každý dlužník v úpadku je schopen splnit předpoklady pro povolení a potvrzení vyrovnání. Dlužník musí disponovat určitým finančním obnosem, aby mohl zajistit přednostní pohledávky ještě před potvrzením vyrovnání.

Usnesením Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 15. května 2000 byl prohlášen konkurs na majetek obchodní společnosti KVJ Kůpa - moderní nábytek, spol. s r.o. Návrh na prohlášení konkursu podal věřitel společnosti. Na straně dlužníka byl osvědčen úpadek ve formě insolvence. Ve stanovené lhůtě se přihlásilo 8 věřitelů s celkovou hodnotou přihlášených pohledávek ve výši 500.607,60 Kč. Konkursní věřitel ČR - Finanční úřad ve Velkém Meziříčí uplatnil právo na oddělené uspokojení ve výši 44.859,- Kč. Nebyla zaznamenána žádná pohledávka první třídy. Ostatní pohledávky byly zařazeny do druhé třídy. Usnesením ze dne 12. března 2003 rozhodl Krajský soud v Brně o rozvrhu zpeněženého majetku z podstaty. Každá pohledávka zjištěná a zařazená ve druhé třídě pohledávek bude uspokojena v plné výši.

ZÁVĚR

Současné znění zákona o konkursu a vyrovnání bylo vynuceno velkým množstvím jak navržených, tak i prohlášených konkursů, ale i přetrvávající nepružností a nízkou výtěžností z jejich průběhu. Návrhů na prohlášení konkursů je velké množství a každoročně se jejich počet zvyšuje. Vyřízených návrhů je jen něco málo přes polovinu a prohlášených konkursů je z celkového počtu od r. 1992 sotva třetina. To poukazuje na zdlouhavost procesů u soudu.

Přestože byl zákon za posledních deset let 17krát novelizován, nevyhovuje potřebám společnosti. Časté změny zákona jsou hlavním problémem konkursního řízení. Ne vždy se dá říci, že novela odstranila nedostatky a problémy konkursů.

Zákon se stále setkává s drobnými, ale i vážnějšími nedostatky. Mezi ty drobné nedostatky patří přílišná stručnost v některých bodech a nepřesné definice.

Úprava problematiky soupisu konkursní podstaty není dotažena do konce. Není zřejmé, jaký charakter má soupis mít a není upravena ani jeho forma. Zákon se nezmiňuje o nemovitostech dlužníka, které vlastní v cizině.

Dlužníkovi věřitelé stále nemají možnost účinně ovlivnit rozhodnutí o způsobech řešení dlužníkovy úpadky. Dlužník je nucen volit sám mezi konkursem a vyrovnáním již při podání návrhu na zahájení insolvenčního řízení a o jiném než navrhovaném způsobu řešení úpadku nemůže rozhodnout ani soud.

Neduhem současného stavu je, že konkurs téměř vždy směřuje k likvidaci a nepočítá se s aktivním dlužníkem.

POUŽITÁ LITERATURA:

1. Zákon o konkursu a vyrovnání č. 328/1991 Sb., v platném znění
2. Obchodní zákoník č. 513/1991 Sb., v platném znění
3. Zelenka, J.: Zákon o konkursu a vyrovnání, Linde a.s., Praha 2002
4. Bařinová, D., Hótová R., Hučková H.: Konkursní řízení v praxi, GRADA Publishing, spol.s r.o., Praha 2002
5. Pohl, T.: Krok za krokem konkursem a vyrovnáním, Prospektrum, Praha 2000
6. Holeyšovský, M.: Konkurs a vyrovnání po novele, Newsletter, Praha 2000
7. Palán, J. F.: Moderní řízení podniků, Odborné nakladatelství technické literatury, Praha 2000
8. <http://www.justice.cz/>
9. <http://www.konkursni-noviny.cz/>